

Dr. sc. Lucija Sokanović¹
Docentica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

DAVANJE LAŽNOG ISKAZA VS. PRAVO NA ZABORAV: IMAJU LI SVJEDOCI PRAVO NA ZABORAV I ZABUNU U KAZNENIM POSTUPCIMA?

UDK: 343.52 : 796-051
DOI: 10.31141/zrpf.2021.58.139.211
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 1. studenog 2020.

Intrigantna pravna problematika potaknuta odlukama nadležnih sudova iz 2018. godine angažirala je znanstvenu znatiželju analizi kaznenog djela davanja lažnog iskaza. Pri tome je cilj rada bio razjasniti tko i kada može počinuti ovo djelo, može li se ono počinuti šutnjom, kada je djelo dovršeno, kako dokazati laž, kako zastarni rokovi djeluju na učinkovito procesuiranje ovoga djela. Analiza bića i progona kaznenog djela davanja lažnog iskaza ukazuje na važnost integralnog pristupa realitetu kaznenog djela. Djelo mogu počinuti svjedok, vještak, prevoditelj, tumač i stranka u postupku osim okrivljenika. Djelo se može počinuti i šutnjom jer iskaz svjedoka mora biti okolnosan, vjerodostojan i istinit. Okrivljenik za razliku od svjedoka može i lagati u svome iskazu jer nije dužan iskazivati, pa nije dužan niti istinito iskazivati. Eventualnu laž iznimno je teško dokazati posebno kada se iskaz odnosi na sjećanje o nekom događaju. Davanje lažnog iskaza je formalno kazneno djelo koje je dovršeno u trenutku kada je iskaz dan.

Ključne riječi: *lažni iskaz, svjedok, kazneni postupak, sport, odbačaj optužnice*

1. UVOD

Kazneni postupci protiv profesionalnih sportaša, menadžera u sportu i svih onih koji su s njima blisko povezani uvijek privlače značajnu pažnju kako domaće, tako i strane javnosti. U sportašima djeca i mladi vide svoje uzore. Dive se njihovu trudu, upornosti i rezultatima. No, pored afirmativne perspektive, često je i jalovo raspređanje o zavodljivim iznosima plaća, premija i nagrada te relativiziranje uspjeha. Stoga i rasprave o kaznenoj odgovornosti u sportu nerijetko, pored više ili manje objektivne analize involviraju snažnu emocionalnu podršku ili strastveno zgražanje. Nacionalna sportska i opća javnost tako je primarno intenzivno uključena u praćenje sudskih postupaka protiv Zdravka Mamića te podredno njegovih

---

¹ Dr. sc. Lucija Sokanović, docentica na Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, lucija.sokanovic@pravst.hr

suradnika.² U jednom od postupaka tijekom 2018. godine, iznimno intrigantna pravna problematika angažirala je znanstvenu znatiželju analizi kaznenog djela davanja lažnog iskaza. Tako je nastao ovaj rad sa ciljem razjašnjenja sljedećih pitanja: tko i kada može počinuti ovo djelo, može li se ono počinuti šutnjom, kada je djelo dovršeno, kako dokazati laž, kako zastarni rokovi djeluju na učinkovito procesuiranje ovoga djela.

2. DAVANJE LAŽNOG ISKAZA KAO KAZNENO DJELO PROTIV PRAVOSUĐA

Davanje lažnog iskaza jedno je od kaznenih djela protiv pravosuđa u glavi XXIX. Kaznenog zakona.³ U hrvatskom pravu tradicionalno je prihvaćena koncepcija koja pod pojmom pravosuđa razumijeva ne samo sudstvo, nego i državno odvjetništvo, prije i pravobraniteljstvo, tijela koja rješavaju prekršaje, odvjetništvo i druga pravna zastupništva.⁴ Danas pravosuđe razumijevamo kao ukupnost odnosa u okvirima sudbene vlasti, te državnih tijela i ustanova koji sudjeluju u postupcima pred sudbenom vlasti.⁵ Inkriminacijama propisanim u ovoj glavi štiti se rad pravosudnih tijela od ponašanja kojima se ugrožava ili sprečava rad pravosudnih tijela te provođenje zadataka, odluka ili mjera koje pravosudna tijela određuju.⁶ Uz davanje lažnog iskaza (čl. 305.), kaznena djela protiv pravosuđa jesu: neprijavljivanje pripremanja kaznenog djela (čl. 301.), neprijavljivanje počinjenog kaznenog djela (čl. 302.), pomoć počinitelju nakon počinjenja kaznenog djela (čl. 303.), lažno prijavljivanje kaznenog djela (čl. 304.), sprečavanje dokazivanja (čl. 306.), povreda tajnosti postupka (čl. 307.), otkrivanje identiteta ugrožene osobe ili zaštićenog svjedoka (čl. 308.), pobuna osoba kojima je oduzeta sloboda (čl. 309.), omogućavanje bijega osobi kojoj je oduzeta sloboda (čl. 310.), neizvršenje sudske odluke (čl. 311.), prisila prema pravosudnom dužnosniku (čl. 312.) i posljednje, nadripisarstvo (čl. 313.). U kaznenopravnoj literaturi nalazimo podjelu ovih kaznenih djela u četiri podgrupe: 1) kaznena djela neprijavljivanja i lažnog prijavljivanja; 2) kaznena djela u vezi s kaznenim postupkom; 3) kaznena djela osoba kojima je oduzeta sloboda i 4) ostala

---

² <http://www.glas-slavonije.hr/391422/8/Spajanje-optuznica-protiv-Mamica> [27. IV. 2020.], <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/potvrdena-treca-optuznica-protiv-zdravka-mamica-i-spojiti-ce-se-s-drugom-optuznicom-u-jedan-postupak-20191004> [27. IV. 2020.], <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/zdravko-mamic-nepravomocno-je-dobio-sest-i-pol-godina-zatvora-ali-vrlo-lako-bi-se-moglo-dogoditi-da-ga-najgore-tek-ceka/7449846/> [27. IV. 2020.], <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/protiv-odbjeglog-mamica-podignuta-nova-optuznica> [27. IV. 2020.], <https://www.glasistre.hr/crna-kronika/uskok-trazi-vece-kazne-za-zdravka-mamica-i-ostalutrojicu-okrivljenika-575375> [27. IV. 2020.].

³ Kazneni zakon, Narodne novine br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 118/18. i 126/19. U daljnjem tekstu: KZ.

⁴ Pezo, V. (gl. urednik), *Pravni leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, str. 1236.

⁵ Derenčinović, D., u: Cvitanović, L. *et al.*, *Kazneno pravo*, Posebni dio, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2018., str. 426.

⁶ Kokić, I., u: Horvatić, Ž.; Šeparović, Z. *et al.*, *Kazneno pravo – Posebni dio*, Masmedia, Zagreb, 1999., str. 398.

kaznena djela.⁷ Davanje lažnog iskaza pripada drugoj grupi uz napomenu da nije riječ isključivo o kaznenom postupku, već i o parničnom, ovršnom, prekršajnom te drugim taksativno navedenim postupcima.⁸ Iako se kaznena djela protiv pravosuđa tradicionalno smatraju djelima kojima se štite univerzalna pravna dobra, u ovoj su glavi KZ-a integrirana i djela usmjerena zaštiti individualnih pravnih dobara. Takav je slučaj s lažnim prijavljivanjem kaznenog djela kojim zakonodavac osigurava građanima zaštitu od neosnovanog denunciranja.⁹

Uvid u podatke Državnog zavoda za statistiku pokazuje kako je davanje lažnog iskaza najzastupljenije kako u pogledu prijave, tako i optužbi i osuda kod kaznenih djela protiv pravosuđa. U promatranom razdoblju od 2014. do 2018. godine udio prijave za davanje lažnog iskaza kretao se u rasponu od 43 do čak 48 posto, optužbi od 37 do 47 posto, te osuda od 30 do 40 posto.

Tablica br. 1. Prijave za davanje lažnog iskaza u odnosu na punoljetne osobe prema vrsti odluke¹⁰

	ukupno prijava	nepoznati počinitelj	odbačena prijava	podnesena optužnica		poslije provedene istrage
				bez kaznenog naloga	uz kazneni nalog	
2014.	253	1	183	25	41	1
2015.	329	-	279	18	32	-
2016.	447	-	352	26	63	5
2017.	462	3	377	22	30	-
2018.	467	4	382	22	59	-

Broj prijave za davanje lažnog iskaza kontinuirano je u blagom porastu. S obzirom na prirodu kaznenog djela, broj prijavljenih nepoznatih počinitelja očekivano je zanemariv. Najmanji postotak odbačaja (72 %) ostvaren je 2014., a najveći (84 %) 2015. Visok postotak odbačaja nije iznimka u hrvatskom kaznenopravnom realitetu. U istom se periodu postotak odbačaja kod kaznenih djela protiv pravosuđa kreće

⁷ *Ibid.*, str. 398-399.

⁸ Tako i Mrčela, M., „Kaznena djela protiv pravosuđa“, *HLJKPP*, Zagreb, vol. 10, br. 2/2003., str. 591, bilj. 18.

⁹ Derenčinović, D., *op. cit.* bilj (5), str. 426.

¹⁰ Analizirani su podaci iz statističkih izvješća Državnog zavoda za statistiku: 1551 Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2014., 1576 Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2015., 1605 Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2016., 1627 Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2017., 1650 Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2014. Isti su dostupni na: <https://www.dzs.hr/> [1. V. 2020.].

od 63 do 78 posto, kod kaznenih djela protiv gospodarstva od 40 do 57 posto.¹¹ Kod ukupnog broja podnesenih prijava, postotak odbačaja kreće se od 16 do 25. Povodom podnesene prijave, najčešće se podnosi optužnica uz kazneni nalog, u manjoj mjeri bez kaznenog naloga, dok se poslije provedene istrage tek iznimno podnosi optužnica.

Tablica br. 2. Optužene punoljetne osobe za davanje lažnog iskaza prema pokušaju i vrsti odluke

	ukupno	pokušaj	osuđeni - proglašeni krivim	odbačaj	obustava kaznenog postupka	osloba- đajuća presuda	odbi- jajuća presuda	neubro- jivi
2014.	112	3	56	16	9	25	6	-
2015.	72	-	50	10	5	5	2	-
2016.	84	2	62	1	5	15	1	-
2017.	95	3	65	7	5	14	4	-
2018.	81	1	60	1	8	12	-	-

Broj optužbi je od 2014. u padu. Broj optužbi u odnosu na pokušaj je malen što je sasvim logično jer je i dovršeno djelo iznimno teško dokazati, a posebice kada je djelo ostalo u fazi pokušaja. Uspješnost optužbe u progonu očituje se u velikom broju osuda za djelo od 50 do 74 posto. Postotak odbačaja, obustave i odbijajućih presuda je iznimno nizak. Oslobađajuće presude kreću se od 6 do 22 posto.

Tablica br. 3. Osuđene punoljetne osobe za davanje lažnog iskaza prema pokušaju i izrečenim sankcijama

	ukupno	pokušaj	uvjetno	6-12 mjeseci svega/uvjetno	3 - 6 mjeseci svega/uvjetno	2-3 mjeseca svega/uvjetno
2014.	56	2	47	25/21	31/26	-
2015.	50	-	44	21/21	23/21	2/2
2016.	62	2	60	27/26	34/33	-
2017.	65	3	62	26/25	38/36	1/1
2018.	60	2	58	24/22	32/32	4/4

U analizi osuđujućih presuda prevladavaju uvjetne osude i to od 80 do čak 96 posto. Pri tome su najučestalije sankcije uvjetne kazne zatvora u trajanju od tri do

¹¹ Sasvim suprotno, postotak je odbačaja u istom periodu kod kaznenih djela protiv imovine od 9 do 13 %.

šest mjeseci, slijede uvjetne kazne zatvora u trajanju od šest do dvanaest mjeseci te u bitno manjem broju uvjetne kazne zatvora od dva do tri mjeseca.

3. BIĆE DJELA

Temeljni oblik djela ostvaren je kada svjedok, vještak, prevoditelj ili tumač koji u prethodnom kaznenom postupku, u postupku pred sudom, međunarodnim sudom čiju sudbenost Republika Hrvatska prihvaća, arbitražnom, u prekršajnom postupku, upravnom postupku, postupku pred javnim bilježnikom ili stegovnom postupku dade lažni iskaz, nalaz ili mišljenje ili nešto lažno prevede. Propisana sankcija jest kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina. *Ratio legis* djela zaštita je djelovanja pravosudnih tijela pri utvrđivanju činjeničnog stanja.¹² Naime, društvo ima interes da odluke pravosudnih tijela budu utemeljene na pravilno utvrđenom činjeničnom stanju, a to je nemoguće ako građani pred tim tijelima svjesno iskazuju neistinu.¹³ I u njemačkom kaznenom pravu davanje lažnog iskaza kazneno je djelo protiv pravosuđa, i to tzv. izjavno kazneno djelo, odnosno *Aussagedelikt*.¹⁴ Ova su djela po svome biću djela apstraktnog ugrožavanja.¹⁵ Njemački Kazneni zakonik razlikuje lažni iskaz bez prisege i lažnu prisegu, odnosno krivokletstvo (§§ 153, 154). Posebno propisuje i ublažavanje kazne kod tzv. iskaza u krajnjoj nuždi (§ 157).¹⁶ Austrijski KZ u odredbi § 288 st. 1. propisuje lažni iskaz na način da je djelo počinjeno kada netko pred sudom kao svjedok ili drugi, osim stranke, kao ispitanik prilikom formalnog saslušanja lažno iskazuje ili kao sudski vještak iznosi lažni nalaz ili stručno mišljenje.¹⁷ Djelo postoji i kada se lažno iskazuje u postupku saslušanja prema Zakonu o kaznenom postupku pred kriminalističkom policijom ili državnim odvjetništvom (st. 4.). Kvalificirani oblik djela postoji kada je djelo počinjeno pod prisegom ili osnaženo prisegom (st. 2.). Poseban oblik djela postoji kada se lažni iskaz daje kod upravne vlasti (§ 289). U Švicarskoj se razlikuje kazneno djelo lažnog iskaza stranke (§ 306) te lažni iskaz; lažno stručno mišljenje i nalaz (§ 307). Prvo djelo čini osoba koja kao stranka u civilnom postupku nakon sudskog upozorenja da govori istinu i uputa o posljedicama lažnog iskaza dade lažni iskaz o predmetu spora.¹⁸ Drugo djelo čini onaj tko kao svjedok, vještak, prevoditelj ili tumač u sudskom postupku lažno iskazuje o predmetu spora, iznese lažni nalaz

---

¹² Mrčela, M., *op. cit.* bilj. (8), str. 608.

¹³ *Cit. Idem.*

¹⁴ Lackner, K.; Kühl, K., *Strafgesetzbuch, Kommentar*, Verlag C.H. Beck, München, 2007., str. 706. Tako i Derenčinović koji definira izjavna kaznena djela kao djela kod kojih se radnja počinjenja sastoji u iznošenju nekog misaonog sadržaja izgovorenom ili napisanom riječi, slikom, gestom ili sl. *Op. cit.*, bilj. (5), str. 450.

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ Lackner, K.; Kühl, K., *op. cit.*

¹⁷ Bertel, C.; Schwaighofer, K., *Österreichisches Strafrecht, Besonderer Teil II*, Springer, Wien, New York, 2010., str. 258-265. Usp. Fabrizy, E. E., *Strafgesetzbuch, Kurzkommentar*, Manzsche Verlags- und Univesitätsbuchhandlung, Wien, 2010., str. 802-813.

¹⁸ Donatsch, A. (Hrsg.), *Schweizerisches Strafgesetzbuch und JStG*, Orell Füssli Verlag, 2010., str. 511.

ili lažno stručno mišljenje ili lažno prevede.¹⁹ Kvalificirani oblik djela postoji ako je djelo počinjeno pod prisegom.

3.1. Tko je počinitelj i što je iskaz?

Počinitelji dakle mogu biti svjedok, vještak, prevoditelj, tumač i stranka u postupku osim okrivljenika (v. čl. 305. st. 2. KZ-a). Dakle, riječ je o *delictum proprium* ili posebnom kaznenom djelu kod kojeg svojstvo počinitelja predstavlja temeljno ili konstitutivno obilježje bića djela, pa samo osoba koja ima određeno svojstvo može i počiniti to djelo.²⁰ Međutim, davanje lažnog iskaza i vlastoručno je kazneno djelo, kod kojeg je potrebno osobno sudjelovanje počinitelja u radnji počinjenja te kod kojeg je moguće poticanje i pomaganje, no ne i supočiniteljstvo.²¹ Pored strogo određene osobe počinitelja, kumulativni, zakonom propisani uvjet ograničava počinjenje djela u jednom od taksativno navedenih postupaka.

Priroda postupka u kojem se daje lažni iskaz može biti prijeporna, pa tako okrivljenik P. B. u svojoj žalbi protiv presude Općinskog suda u Zagrebu, posl. br. K-810/16 od 10. studenoga 2016., kojom je proglašen krivim za davanje lažnog iskaza i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci uvjetno, ističe kako u presudi nije navedeno koja bi se odluka u upravnom postupku temeljila na takvom iskazu okrivljenika, kada bi ta odluka bila donesena i od strane kojeg tijela, te kada je postala konačna. Prvostupnijski je sud sud naime utvrdio kako je okrivljenik lažno prijavio gubitak prometne dozvole i knjižice vozila. Međutim, Županijski sud u Puli – Pola presudom posl. br. Kž-413/16 od 3. svibnja 2017. odbija žalbu okrivljenika i potvrđuje prvostupnijsku presudu navodeći kako je postupak po prijavi gubitka prometne dozvole i knjižice vozila upravni postupak pred nadležnim upravnim tijelom, u konkretnom slučaju pred policijskom postajom te je okrivljenik upozoren na posljedice davanja lažnog iskaza, te je u tom postupku unatoč upozorenju neistinito naveo da je izgubio dokumente, iako je bio svjestan da ih je predao drugoj osobi prilikom prodaje osobnog vozila.

Ta izjava je temeljem čl. 45. i 46. Pravilnika o registraciji i označavanju vozila bila osnova temeljem koje mu je izdana u upravnom postupku druga prometna dozvola. U činjeničnom opisu je dakle točno i označeno da se na lažnom iskazu okrivljenika kao stranke u upravnom postupku temeljila konačna odluka u tom postupku. Naime, izdavanjem prometne dozvole usvojen je zahtjev okrivljenika u upravnom postupku pa stoga sukladno odredbama Zakona o upravnom postupku nije bilo potrebno izdati pismeno rješenje već je izdavanjem prometne dozvole okončan upravni postupak u tom predmetu.

Isto utvrđuje i Županijski sud u Zagrebu u odluci Kž-446/15 od 2. lipnja 2015.:

Prvostupnijski je sud pravilno utvrdio da je okrivljena sastavila pisanu izjavu u kojoj je neistinito navela da je vozačku dozvolu izgubila, iako je znala da to nije istina, jer ju je ranije zamijenila za

---

¹⁹ *Idem.*, str. 512.

²⁰ Kurtović Mišić, A.; Krstulović Dragičević, A., *Kazneno pravo (Temeljni pojmovi i instituti)*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2014., str. 108.

²¹ *Op. cit.* bilj. (5), str. 446.

slovensku vozačku dozvolu. ... U konkretnom je slučaju okrivljena prijavila gubitak/nestanak vozačke dozvole, pod punom kaznenom i materijalnom odgovornošću, te je propisno upozorena na posljedice davanja lažnog iskaza u upravnom postupku, u predmetu izdavanja vozačke dozvole, s time da je na navedenom obrascu u cijelosti upoznata i s čl. 303. KZ/97., tj. davanje lažnog iskaza. Okrivljena je, dakle, dala lažan iskaz prikazujući činjenično stanje drugačije nego je ono stvarno bilo, a za koje stvarno stanje je znala, pri čemu je očito da je na tom iskazu donesena konačna odluka u upravnom postupku izdavanja nove vozačke dozvole, jer bez takve izjave zasigurno ne bi došlo do ovakve odluke.²²

Mrčela podsjeća na raniju praksu prema kojoj nisu ostvarena obilježja djela kad je stranka u upravnom postupku samo predočila isprave s neistinitim sadržajem s obrazloženjem da je iskaz usmeno dana izjava stranke.²³ Prema važećim odredbama Zakona o općem upravnom postupku o pravima i dužnostima stranaka u postupku propisano je kako stranka može davati izjave usmeno na zapisnik ili u pisanom obliku.²⁴ U odnosu na svjedoke uistinu se može zaključiti da je relevantan tek usmeni iskaz (v. čl. 64).

Već u prethodnim slučajevima ističe se daljnji element bića djela – pojam iskaza. Prema Derenčinoviću, iskaz treba tumačiti u smislu usmenog očitovanja svih procesnih sudionika o određenim činjenicama i okolnostima.²⁵ Sukladno odredbi čl. 286. st. 3. Zakona o kaznenom postupku,²⁶ iskaz svjedoka mora biti okolnosan, vjerodostojan i istinit.²⁷ Dok se u ranijoj literaturi navodi kako se davanje lažnog iskaza može počinuti samo činjenjem te se šutnja, odnosno nečinjenje ne može smatrati davanjem lažnog iskaza,²⁸ danas su zastupljeni drugi stavovi. Pavlović tako navodi kako se lažni iskaz kao nečinjenje može sastojati od prešućivanja bitnih činjenica o onom što ulazi u iskaz, pri čemu je počinitelj svjestan da prešućuje nešto što očito pripada predmetu ispitivanja, onom o čemu je pozvan dati iskaz.²⁹ Ali ako svjedok prešuti neke činjenice jer drži da nisu bitne, ne postoji *dolus*.³⁰ Lažan se iskaz mora odnositi samo na činjenice, ne i na izvođenje zaključaka o činjenicama.³¹ Iskaz može značiti negiranje nečega istinitoga ili potvrđivanje nečega lažnog.

---

²² Citirano prema Garačić, A., *Kazneni zakon u sudskoj praksi, Posebni dio*, Libertin, Rijeka, 2016., str. 920.

²³ Mrčela, M., *op. cit.* bilj. (8), str. 609.

²⁴ Zakon o općem upravnom postupku, Narodne novine br. 47/09., čl. 52. st. 3.

²⁵ Derenčinović, D., *op. cit.* bilj. (5), str. 448.

²⁶ Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine br. 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19. U daljnjem tekstu: ZKP.

²⁷ Državni će odvjetnik pribaviti od svjedoka pisanu izjavu da će kao svjedok u kaznenom postupku iskazivati istinu i da neće prešutjeti ništa što mu je poznato o kaznenom djelu o kojem iskazuje i njegovu počinitelju te već prilikom davanja izjave mora imati savjetnika iz reda odvjetnika radi zaštite svojih prava i interesa. *Idem*.

²⁸ Kokić, I., *op. cit.* bilj. (6), str. 405.

²⁹ Pavlović, Š., *Kazneni zakon*, Libertin naklada, Rijeka, 2015., str. 1282. Tako i Garačić, A., *op. cit.* bilj. (22), str. 918. Svjesno prešućivanje kao element lažnog iskaza spominje se i u *Pravnom leksikonu*, *op. cit.* bilj. (4), str. 651.

³⁰ *Ibid.*

³¹ Mrčela, M., *ibid.*

S obzirom na to da je ovaj rad usmjeren prvenstveno na istraživanje svjedoka kao počinitelja davanja lažnog iskaza, detaljnije će se obraditi pojam svjedoka. Svjedok je osoba koja ima određena saznanja o činjenicama koje su relevantne za donošenje odluke u postupku.³² Svjedok može biti svaka osoba za koju se smatra da ima saznanja o određenim činjenicama i koja svoja saznanja može priopćiti (čl. 62. ZOUP-a), dok se prema čl. 283. ZKP-a kao svjedoci pozivaju osobe za koje je vjerojatno da mogu dati obavijesti o kaznenom djelu, počinitelju i o drugim važnim okolnostima. Ovisno o načinu saznanja o važnim činjenicama, razlikujemo: a) svjedoke koji su saznanje o važnim činjenicama stekli vlastitim opažanjem (tzv. *svjedoci očevici*) i 2) svjedoke koji za važne činjenice znaju iz pričanja drugih osoba (tzv. *svjedoci po čuvenju*).³³ Mrčela navodi kako je u kontinentalnom pravu s pravnog gledišta načelno svejedno radi li se o svjedoku očevicu ili o svjedoku po čuvenju jer oba svjedoka smiju biti ispitana bez obzira na to koji je izvor njihova saznanja.³⁴ Međutim, u angloameričkom pravu, svjedoci po čuvenju (*hearsay witnesses*) načelno su zabranjeni, odnosno po zakonu i običajnom pravu ne smije se svjedoku postavljati pitanje o onome što je čuo od drugih, već samo o onome što je sam svojim osjetilima opazio ili osjetio.³⁵ Dužnost je svjedoka odazvati se pozivu i svjedočiti osim ako zakonom nije drukčije propisano.³⁶ ZKP propisuje i tko je sve oslobođen obveze svjedočenja: 1) osoba s kojom je okrivljenik u braku ili izvanbračnoj zajednici; 2) srodnici okrivljenika; 3) posvojenik i posvojitelj; 4) javni bilježnici, porezni savjetnici u okviru zakonske obveze čuvanja tajne; 5) odvjetnici, liječnici, zubari, psiholozi, probacijski službenici i socijalni radnici o onome što su u obavljanju svoga zanimanja saznali od okrivljenika; 6) novinari i urednici te 7) osoba na koju je prenesena imovinska korist, o načinu stjecanja imovinske koristi kada se na tu osobu primjenjuju odredbe Glave XXVIII.³⁷ Daljnje zakonom propisano ograničenje odnosi se na pravo svjedoka da uskrati odgovor na pojedina pitanja ako je vjerojatno da bi time izložio sebe ili bliskog srodnika kaznenom progonu, teškoj sramoti ili znatnoj materijalnoj šteti. O tome će tijelo koje vodi postupak poučiti svjedoka (čl. 286. ZKP-a). Međutim, ako je svjedok uskratio odgovor na pitanje jer bi time izložio sebe ili bliskog srodnika kaznenom progonu, državni odvjetnik može izjaviti da neće poduzeti kazneni progon ako je odgovor na pitanje i iskaz svjedoka važan za dokazivanje taksativno propisanih kaznenih djela druge osobe.

---

³² Derenčinović, D., *op. cit.* bilj. (5), str. 447.

³³ Tomašević, G.; Krapac, G.; Gluščić, S., *Kazneno procesno pravo*, Narodne Novine, Zagreb, 2005., str. 101.

³⁴ Mrčela, M., *Svjedoci u kaznenom postupku: Ispitivanje svjedoka kao dokazna radnja*, Narodne novine, Zagreb, 2012., str. 9.

³⁵ *Cit., ibid.*

³⁶ Sukladno odredbi čl. 284., ne može se ispitati kao svjedok: 1) osoba koja bi svojim iskazom povrijedila zakonom ustanovljenu obvezu čuvanja tajnosti podataka, dok je nadležno tijelo ne oslobodi te obveze; 2) branitelj okrivljenika, osim ako to sam okrivljenik ne zahtijeva; 3) okrivljenik u postupku u kojem su primijenjene odredbe čl. 25. ZKP-a i 4) vjerski ispovjednik o sadržaju ispovijedi. Za više v. Garačić, A.; Novosel, D., *Zakon o kaznenom postupku u sudskoj praksi I*, Libertin, Rijeka, 2018., str. 794-799.

³⁷ Ove osobe ne mogu uskratiti iskaz ako postoji zakonska osnova po kojoj su oslobođene dužnosti čuvanja tajne. Tijelo koje vodi postupak dužno ih je prije ispitivanja ili čim sazna za njihov odnos prema okrivljeniku upozoriti da ne moraju svjedočiti.

Izjava državnog odvjetnika o nepoduzimanju kaznenog progona mora biti pisana i ovjerena pečatom i potpisom višeg državnog odvjetnika sukladno odredbi čl. 286. st. 5. ZKP-a. U izjavi moraju biti navedeni činjenični i zakonski opis kaznenog djela te pravna oznaka kaznenog djela za koje se progon neće poduzimati. Protiv svjedoka ne može se poduzeti kazneni progon za kazneno djelo na koje se odnosi izjava, ali se može progoniti za kazneno djelo davanja lažnog iskaza. Ovdje je zapravo riječ o institutu parcijalnog procesnog imuniteta svjedoka.³⁸ Svjedok mora biti upozoren da mora istinito iskazivati, da ne smije ništa prešutjeti i da je davanje lažnog iskaza kazneno djelo.³⁹

No što je s okrivljenikom? Krapac navodi kako je procesni položaj okrivljenika u kaznenom postupku dvojak: on je istodobno procesni subjekt, dakle, sudionik postupka koji ima pravno zajamčena prava i mogućnosti da u kaznenom postupku zastupa svoje interese i obavlja funkciju obrane. No, on je i procesni objekt, utoliko što se prema njemu primjenjuju prisilne mjere državnih vlasti i što može poslužiti kao „nositelj“ dokaza tj. kao izvor saznanja o važnim činjenicama.⁴⁰ Iskaz okrivljenika jedan je od najvažnijih dokaza, bez obzira na to da li priznaje djelo, poriče ili ga priznaje djelomično.⁴¹ Tijelo koje provodi ispitivanje upitat će okrivljenika prije prvog ispitivanja je li primio pisanu pouku o pravima te ako jest, uvjerit će se da je okrivljenik pouku razumio. Jedno od prava iz pouke jest da okrivljenik nije dužan iznijeti svoju obranu niti odgovarati na pitanja (v. čl. 239. st. 1. t. 2. ZKP-a). Zašto okrivljenik ne može odgovarati za davanje lažnog iskaza? Jer nije dužan iskazivati, niti je dužan istinito iskazivati. Svaki pritisak na okrivljenika da govori istinu jest povreda privilegija protiv samooptuživanja i na tako dobivenom iskazu ne može se temeljiti presuda u kaznenom postupku.⁴²

Naime, kako to proizlazi iz podataka o spisu, okrivljeni V.V. procesuiran je u spisu Općinskog suda u Bujama – Buie broj K-274/11, pri čemu se u žalbi državnog odvjetništva citira njegova obrana koju je dao u tom predmetu u svojstvu okrivljenika, a takva obrana uspoređuje se sa svjedočkim iskazom V.V. u kaznenom postupku na Općinskom sudu u Bujama – Buie broj K-349/15. Dakle, vrši se usporedba između obrane i svjedočkog iskaza iste osobe što je, sukladno Zakonu o kaznenom postupku i razgraničenju procesnih uloga, nedopustivo. Prije svega, da se radi o različitim procesnim ulogama razvidno je već samim činom upozoravanja okrivljenika i upozoravanja osobe koja treba svjedočiti, koja su bitno različita. Kako je to ispravno naveo prvostupanjski sud, osnovno pravo okrivljenika u kaznenom postupku jest da ima apsolutno pravo na kreiranje svoje obrane, može se braniti sam ili uz branitelja, može šutjeti tijekom cijelog postupka, ne odgovarati na postavljena pitanja ili odgovarati samo na pojedina i iznijeti obranu na način koji smatra da mu najbolje odgovara. Što se tiče upozorenja svjedoku, isti je prvenstveno dužan govoriti istinu, za razliku od gore navedenih prava okrivljenika. Prema tome, bilo kakvo uspoređivanje sadržaja iste osobe koja je u jednom postupku bila okrivljenik, a u drugom svjedok, nezakonito je i nedopustivo.⁴³

³⁸ Garačić, A.; Novosel, D., *op. cit.* bilj. (36), str. 813.

³⁹ Svjedok će se upozoriti i da nije dužan odgovarati na pitanja predviđena čl. 286. st. 1., odnosno čl. 44. st. 4. t. 4. i st. 5. t. 3. ZKP-a, te se i ta upozorenja unose u zapisnik.

⁴⁰ Krapac, D., *Kazneno procesno pravo, Knjiga prva: Institucije*, Narodne novine, Zagreb, 2014., str. 397.

⁴¹ Garačić, A.; Novosel, D., *op. cit.* bilj. (36), str. 765.

⁴² Derenčinović, D., *op. cit.* bilj. (5), str. 447.

⁴³ Županijski sud u Zagrebu, presuda 2Kž-104/2019-3 od 5. ožujka 2019.

3.2. Izravna i neizravna namjera kao oblik krivnje

Djelo se može počiniti s izravnom i s neizravnom namjerom. S izravnom namjerom postupa počinitelj kada je svjestan obilježja kaznenog djela i hoće ili je siguran u njihovo ostvarenje. Za postojanje kaznenog djela iskaz treba biti i objektivno i subjektivno neistinit. Dakle, ne samo da ono što počinitelj iskazuje ne odgovara istini, već on mora biti svjestan da daje lažni iskaz. Djelo je međutim moguće počiniti i s neizravnom namjerom, odnosno kada je počinitelj svjestan da može ostvariti obilježja kaznenog djela pa na to pristaje. Ovo je situacija kada počinitelj dopušta mogućnost da njegov iskaz ne odgovara istini, pa pristaje na nju, odnosno nastavlja svoj iskaz.

Iako se u kaznenopravnoj literaturi upravo jedinstveno navodi da se davanje lažnog iskaza može počiniti kako s izravnom,⁴⁴ tako i neizravnom namjerom,⁴⁵ postoje i odluke u kojima se ističe da se ovo djelo može počiniti samo s izravnom namjerom. Tako Županijski sud u Slavonskom Brodu u presudi posl. br. 20 Kž-30/2018-4 od 26. veljače 2018. navodi kako je u pravu prvostupanjski sud kada je zaključio da je oba kaznena djela okrivljena počinila s izravnom namjerom jer se takva kaznena djela jedino i isključivo i mogu počiniti s izravnom namjerom, a za izravnu je namjeru dovoljno da je okrivljena bila svjesna da ono što prijavljuje, odnosno ono što iskazuje nije istina, a toga je i po ocjeni suda okrivljena bila svjesna. Isti stav ponavlja i razmatrajući žalbu ODO u pogledu izrečene kazne. *Iako postoje sve otegotne okolnosti na strani okrivljene koje u žalbi navodi tužitelj (osim one da su djela počinjena s izravnom namjerom koja se ne može smatrati otegotnim okolnostima jer se ova djela i mogu počiniti jedino s izravnom namjerom), ipak je po ocjeni ovog drugostupanjskog suda sud pravilno odmjerio kazne zatvora.*

3.3. Kvalificirani oblici djela

Dva su kvalificirana oblika djela.⁴⁶ Prvi kvalificirani oblik djela postoji kada stranka u postupku različita od okrivljenika dade lažni iskaz ako se na tom iskazu temelji konačna odluka u tom postupku. Konačna je ona odluka kojom se u postupku odlučuje o samoj stvari, o njezinu meritumu i nije potrebno da odluka bude pravomoćna.⁴⁷ Zašto je ovo kvalificirani oblik djela iako je propisana ista kazna kao za temeljni oblik? Jer sadržava novo obilježje koje djelo čini težim.⁴⁸ Zahtjev da se na tom iskazu temelji konačna odluka upućuje i na promjenu prirode

⁴⁴ Prema rješenju Županijskog suda u Zagrebu, 12 Kv II-1392/2018-2 od 27. studenoga 2018., za ostvarenje zakonskog bića kaznenog djela davanja lažnog iskaza bitno je da kod počinitelja postoji svijest da ono što iskazuje ne odgovara stvarnom tijeku događaja o kojem svjedoči, i da je on stvarno htio dati takav iskaz ili da dopušta mogućnost da je njegov iskaz objektivno neistinit, a ipak pristaje da ga dade kao istinitog.

⁴⁵ Derenčinović, D., *op. cit.* bilj. (5), str. 449, Mrčela, M., *op. cit.* bilj. (8), str. 609.

⁴⁶ Derenčinović, D., *op. cit.* bilj. (5), str. 449.

⁴⁷ Pavlović, Š., *op. cit.* bilj. (29), str. 1285.

⁴⁸ V. Horvatić, Ž.; Derenčinović, D.; Cvitanović, L., *Kazneno pravo, Opći dio 2*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2017., str. 30.

bića djela iz formalnog u materijalno. Drugi kvalificirani oblik djela za koji je propisana i stroža kazna – kazna zatvora od jedne do deset godina – odnosi se na situaciju kada je lažnim iskazom prouzročena osuda nedužnog okrivljenika ili druge osobito teške posljedice za okrivljenika. Takav je slučaj upravo bio u odnosu na svjedokinju/oštećenicu koja je pravomoćno osuđena presudom Općinskog suda u Osijeku K-845/2012 od 29. ožujka 2013. jer je na temelju njezina iskaza okrivljeni A. M. presudom Županijskog suda u Osijeku od 25. veljače 2010. broj K-57/2006-224 i Vrhovnog suda RH od 11. veljače 2012. broj I KŽ-1046/10-6 proglašen krivim u odnosu na kazneno djelo silovanja (pet točaka) te mu je izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od tri godine i deset mjeseci. U slučaju kada je počiniteljica lažno prijavila svoga vjerovnika te potom i dala lažni iskaz protiv njega želeći izbjeći plaćanje duga, pa je oštećenik bio uhićen i suspendiran na poslu u trajanju od 4 mjeseca, državno je odvjetništvo kvalificiralo djelo kao temeljni oblik, očito držeći kako uhićenje i suspenzija s posla u navedenom trajanju ne predstavljaju osobito teške posljedice.

3.4. Djelotvorno kajanje

Djelotvorno kajanje propisano je u odredbi čl. 305. st. 4. Naime, ako počinitelj dobrovoljno opozove svoj iskaz prije donošenja konačne odluke, može se osloboditi od kazne. Pitanje djelotvornog kajanja izravno je vezano s pravnom prirodom bića djela u smislu razlikovanja formalnih i materijalnih kaznenih djela. Pri tome je davanje lažnog iskaza iz čl. 305. st. 1. KZ-a školski primjer formalnih kaznenih djela koja nemaju posljedicu kao konstitutivno obilježje kaznenog djela, nego su dovršena samim poduzimanjem radnje počinjenja.⁴⁹ Posljedica davanja lažnog iskaza sastoji se u stvaranju mogućnosti donošenja pogrešne sudske odluke, ali se za postojanje tog kaznenog djela ne zahtijeva da je sud pogrešnu odluku donio, već je dovoljno da je lažni iskaz dan.⁵⁰ Kada je onda ovo kazneno djelo dovršeno? Nedvojbeno je djelo dovršeno u trenutku završetka iskazivanja.

3.5. Stjecaj

U kaznenopravnoj literaturi već se razmatrao stjecaj davanja lažnog iskaza i klevete, pa je tako u povodu odlučivanja o zahtjevu za zaštitu zakonitosti, VSRH ispravno zaključio kako *sadržaj neprava kaznenog djela davanja lažnog iskaza ne može izgubiti u svom značenju, zbog toga što je počinitelj tog kaznenog djela već osuđen zbog kaznenog djela klevete ... radi se o idealnom stjecaju ovih djela, jer počinitelj koji u iskazu pred sudom, kao svjedok, za drugog iznosi ili pronosi nešto neistinito što može škoditi časti ili ugledu te osobe i pri tome, istovremeno, neistinito*

---

⁴⁹ Kurtović Mišić, A.; Krstulović Dragičević, A., *op. cit.* bilj. (20), str. 104.

⁵⁰ *Idem.*

iskazuje, tj. daje lažan iskaz, čini dva kaznena djela počinjena u stjecađu (VSRH, Kzz-26/2006-2).⁵¹

U praksi se često javlja stjecađ lažnog prijavljivanja kaznenog djela i davanja lažnog iskaza. I ovdje je u recentnoj teoriji kaznenog prava usuglašen stav kako je riječ o realnom stjecađu jer počinitelj s dvije vremenski odvojene radnje na dva načina povređuje zaštićeno dobro, s tim što je druga povreda (lažan iskaz) teža od prve, a kako prozilazi iz propisanih kazni za oba djela.⁵² Tako je presudom Županijskog suda u Slavanskom Brodu 20 Kž-30/2018-4 od 26. veljače 2018. potvrđena prvostupanjska presuda kojim je okrivljena B. P. proglašena krivom za lažno prijavljivanje kaznenog djela i davanje lažnog iskaza i osuđena na kaznu zatvora od deset mjeseci uvjetno na dvije godine. Okrivljena je D. D. dugovala iznos od 22.000 eura koje je on, nakon niza bezuspješnih pokušaja, 7. ožujka 2015. još jednom pokušao naplatiti. Nakon ovog pokušaja, okrivljena ga je prijavila policiji navodeći kako dug ne postoji te da joj je D. D. prijetio paljenjem ugostiteljskog objekta u kojem radi, kao i ubojstvom nje i djece. *Kada se ima u vidu činjenica da je okrivljena najprije, dok nije bila suočena s pravomoćnom presudom, poricala i postojanje duga od 22.000 EUR-a, za zaključiti je da je okrivljena lagala ne samo o postojanju duga nego i da je D. D. prijavila da je počinio kazneno djelo iako je znala da to nije istina, te da je kasnije kada je kao svjedok pozvana na ispitivanje u ODO u Zlataru ponovila bitne navode iz lažne kaznene prijave svjesna da govori neistinu.* U ovom su slučaju dvojica neposrednih svjedoka iskazivali da su bili nazočni razgovoru okrivljene i D. D., da isti nije bio agresivan te nije prijetio okrivljenici.

4. SPORT I DAVANJE LAŽNOG ISKAZA

Županijsko državno odvjetništvo u O. podnijelo je 2. ožujka 2018. optužnicu K-DO-21/2017 protiv okrivljenika radi kaznenog djela davanja lažnog iskaza iz čl. 305. st. 1. KZ-a. Činjenični supstrat optužnice sastojao se u tome da je okrivljeni 13. lipnja 2017. na Županijskom sudu u O., tijekom rasprave u kaznenom predmetu broj K-US-10/2016 protiv četvorice okrivljenih zbog kaznenih djela zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 291. st. 1. i 2. i dr., na kojoj je raspravi iskazivao u svojstvu svjedoka, svjesno i neistinito iskazao o okolnostima koje se odnose na vremenski period u kojem je došlo do potpisivanja aneksa ugovora o profesionalnom igranju, odnosno da je kao svjedok u postupku pred sudom dao lažan iskaz. Dakle, lažni se iskaz prema optužnici odnosi na jednu činjenicu i to datum potpisivanja aneksa ugovora.

---

⁵¹ VSRH, Kzz-26/2006-2, citirano prema Derenčinović, D., *op. cit.* bilj. (5), str. 450.

⁵² Mrčela, M., *op. cit.* bilj. (8), str. 606.

4.1. Svrshodna delegacija nadležnosti

Nakon podnošenja optužnice, okrivljenik je predložio prenošenje mjesne nadležnosti u kaznenom postupku koji se protiv njega vodio pred Općinskim sudom u O. na Općinski kazneni sud u Z. kao drugi stvarno nadležni sud. Prijedlog je bio argumentiran sljedećim činjenicama: prebivalište je okrivljenika izvan Hrvatske, a prijavljeni boravak u Z. koji je zračnim prometom znatno bolje povezan s državom njegova prebivališta; dvoje od predloženih svjedoka, sudska vještakinja za rukopise, kao i obje braniteljice okrivljenika žive u Z. Rješenjem VSRH II-4 Kr 37/2018-4 od 14. lipnja 2018. prihvaćen je isti te je utvrđeno kako su ostvareni uvjeti za tzv. svrshodnu delegaciju mjesne nadležnosti u smislu čl. 28. st. 1. ZKP-a uz obrazloženje kako okolnosti istaknute u prijedlogu opravdavaju zaključak da će se kazneni postupak očito lakše i uz manje troškova provesti pred Općinskim kaznenim sudom u Z., tim više jer se optužnica, osim prethodno navedenih dokaza uglavnom temelji na dokumentaciji koja prileži spisu.⁵³ Kod ovakvog stanja stvari te s obzirom na navedene okolnosti sud je pravilno odlučio.

4.2. Postoji li laž i kako je eventualno dokazati?

Dokaz se u kaznenopravnoj literaturi definira kao izvor saznanja o važnoj činjenici koji se u kaznenom postupku ne može utvrditi vlastitim opažanjem, pa procesno tijelo misaono uporište za njezino utvrđenje izvodi iz sadržaja iskaza osobe, isprave ili tehničke snimke zaključivanjem o postojanju ili nepostojanju te činjenice.⁵⁴ Dokazi se mogu klasificirati na više načina. Podjela na neposredne ili posredne dokaze temelji se na tome utvrđuje li procesno tijelo neku pravno relevantnu činjenicu neposredno ili do zaključka o njezinu postojanju dolazi posredno, preko činjenica – indicija.⁵⁵ Dokazne su radnje prema ZKP-u: pretraga, privremeno oduzimanje predmeta, ispitivanje okrivljenika, ispitivanje svjedoka, prepoznavanje, očevid, uzimanje otisaka prstiju i drugih dijelova tijela, vještačenje, dokaz ispravama, snimkom, elektronički (digitalni) dokaz, posebne dokazne radnje i provjera uspostave telekomunikacijskog kontakta. Laž je svjesno ili smišljeno izrečena neistina radi obmane sugovornika.⁵⁶ Prethodno je navedeno kako iskaz mora objektivno i subjektivno biti neistinit da bi postojalo kazneno djelo davanja lažnog iskaza. Ako je svjedok prilikom ispitivanja u USKOK-u naveo kako je sporni aneks ugovora potpisan nakon sklopljenog ugovora s klubom u V.B., a na glavnoj

---

⁵³ Ista je odluka donesena u povezanim predmetima: VSRH, Rješenje II-4 Kr 63/2018-5 od 27. rujna 2018. i VSRH, Rješenje II-4 Kr 86/2018-4 od 22. studenoga 2018.

⁵⁴ Krapac, D., *op. cit.* bilj. (40), str. 371.

⁵⁵ *Idem.* U kaznenom se postupku pored pravno relevantnih činjenica utvrđuju i neke druge činjenice o kojima ne ovisi primjena pravne norme, ali omogućuju donošenje zaključka o postojanju pravno relevantne činjenice. One su dakle irelevantne s motrišta kaznenog prava, ali su važne sa spoznajnog motrišta, nakon što utvrdimo njihovo postojanje, logičnim zaključivanjem možemo donijeti zaključak o postojanju ili nepostojanju kakve pravno relevantne činjenice. *Ibid.*, str. 342-343.

⁵⁶ *Rječnik hrvatskog jezika*, Šonje, J. (gl. urednik), Hrvatski leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2000., str. 534.

raspravi da je potpisan 10. srpnja 2004., prilikom potpisivanja prvog ugovora o profesionalnom igranju s D., zašto je državno odvjetništvo uvjeren da razlika u iskazu predstavlja laž? Prilikom potpisivanja ugovora o transferu sportaše zastupaju i savjetuju pored njihovih menadžera i pravni stručnjaci, angažirani odvjetnici. Profesionalni sportaši, a posebno uspješni profesionalni sportaši tijekom svoje karijere od juniorskih dana potpišu čitav niz ugovora i aneksa ugovora. Zašto nije prihvatljivo vjerovati da je kod datuma potpisivanja pojedinog aneksa od niza istih riječ o zaboravu ili zabuni? Utječe li iznos novca koji je predmet nekog ugovora ili aneksa ugovora na uvjerljivost ili neuvjerljivost zabune i zaborava? Laž je teško dokazati; treba dokazati da netko govori neistinu svjesno i s namjerom što je posebno teško ako se iskaz odnosi na sjećanje osobe o pojedinom događaju.

Teoretski je moguće zamisliti nekoliko mogućih pravnih situacija. Prema prvog, svjedok je prilikom prvog iskaza izrekao pogrešan datum omaškom, zabunom, uslijed zaborava. Potpisao je niz ugovora, kronologija mu se pomiješala, o ugovorima ionako vode brigu njegovi odvjetnici i druge osobe, on je u cijelosti usmjeren na sport. Da je i pomislio kako bi nešto u njegovu iskazu moglo biti sporno, a pogotovo na ovaj način, da sam postane okrivljenikom u kaznenom postupku, vrlo bi jednostavno rekao da se ne sjeća datuma potpisivanja. Druga je mogućnost da je svjedok na prvom saslušanju rekao istinu, ali su okrivljenici iz postupka u odnosu na koji je iskazivao izvršili pritisak na njega da promijeni iskaz u njihovu korist. Ako je poticatelj na davanje lažnog iskaza okrivljenik u kaznenom postupku, on ne bi mogao odgozarati kao poticatelj koji svjedoka navodi na lažni iskaz, jer je okrivljenik zainteresiran da se postupak za njega što povoljnije završi, a takva njegova djelatnost može se povezati sa širokim pravima obrane koja su po zakonu dana okrivljeniku.⁵⁷ Moguće bi bilo i da je okrivljenik na prvom saslušanju istinito odgovorio na pitanje kada je potpisan aneks ugovora nakon što je državni odvjetnik izjavio da je njegov iskaz važan za dokazivanje kaznenog djela druge osobe (čl. 286. ZKP-a). U konkretnom slučaju potencijalni dokazi mogli bi biti grafološko vještačenje potpisa, uspoređivanje memoranduma kluba ako se mijenjao u različitom vremenskom periodu, iskazi svjedoka koji su sudjelovali prilikom potpisivanja ugovora uz napomenu kako se branitelj okrivljenika ne može ispitati kao svjedok osim ako to sam okrivljenik ne zahtijeva,⁵⁸ analiza financijskih sredstava na računima. No, dokazuju li se navedenim pravno relevantne činjenice ili se utvrđuju indicije?

4.3. Kada je djelo dovršeno?

Prethodno je rečeno kako je okrivljenik optužen radi počinjenja davanja lažnog iskaza iz čl. 305. st. 1. koje je formalno kazneno djelo te se smatra dovršenim u trenutku kada je počinitelj dao iskaz. Ako je djelo dovršeno svjedočenjem na

---

⁵⁷ Garačić, A., *op. cit.* bilj. (29), str. 918.

⁵⁸ Te ostala ograničenja koja vrijede za odvjetnike.

glavnoj raspravi 13. lipnja 2017. na Županijskom sudu u O. jer se taj iskaz u bitnom razlikuje od onoga od 30. kolovoza 2015., zašto je optužnica odbačena?

4.4. Zašto je optužnica odbačena?

Odvjetnice okrivljenika izvrsno su argumentirale odgovor na optužnicu. Osporavaju osnovanu sumnju navodeći kako:

Vođenje kaznenog postupka protiv bilo kojeg okrivljenika za kazneno djelo davanja lažnog iskaza koji bi bio dan u postupku koji još uvijek traje, nužno bi po logici stvari utjecalo na sudsko vijeće u tom drugom postupku. Naime, sudsko vijeće ima pravo i dužnost samo ocjenjivati postojanje ili nepostojanje relevantnih činjenica (što u sebi uključuje i ocjenu vjerodostojnosti iskaza svjedoka), a koje nije niti smije biti vezano niti ograničeno formalnim dokaznim pravilima. Nadalje, obrana je istaknula da je sukladno čl. 450. st. 2. ZKP/08 propisana dužnost suda da savjesno ocijeni svaki dokaz pojedinačno i u svezi s ostalim dokazima te da na temelju takve ocjene izvede zaključak o tome je li neka činjenica dokazana. Čl. 459. st. 5. ZKP/08 je propisano da sud u obrazloženju presude izlaže zbog kojih je razloga sporne činjenice našao dokazanim ili nedokazanim dajući pri tome ocjenu vjerodostojnosti proturječnih dokaza. To se prvenstveno odnosi na sudsko vijeće Županijskog suda u O. koje mora u svojoj presudi navesti zašto neki dokaz ocjenjuje istinitim i vjerodostojnim a drugi ne i zašto smatra da su neke činjenice dokazane, a druge nisu. Upravo zbog otklanjanja ovakvih procesnih situacija i potencijalne pravne nesigurnosti državnoodvjetnička i sudska praksa ne dozvoljavaju vođenje kaznenih postupaka za kazneno djelo davanja lažnog iskaza ukoliko kazneni postupak iz kojeg navodno lažan iskaz proizlazi nije pravomoćno okončan sudskom presudom.⁵⁹

Odbacujući optužnicu sud uvažava navode obrane tvrdeći kako nije ni logično, niti pravno dopustivo da državno odvjetništvo i sud postupaju na različite načine u pogledu istih kaznenih djela.⁶⁰ Budući da u konkretnom slučaju postupak u kojem je kao svjedok okrivljenik iskazivao u tijeku i nije donesena pravomoćna presuda, svakom drugom odlukom došlo bi do kršenja čl. 9. ZKP-a kojim se osigurava pravna sigurnost okrivljenika u kaznenom postupku i poštovanje načela pravičnog postupka.⁶¹ Uz preuranjenost optužnice, sud drži kako prikupljeni dokazi dovede u pitanje osnovanu sumnju.

Županijski sud u Z. rješenjem 12 Kv II-1392/2018-2, Kov-658/2018 od 27. studenoga 2018. potvrđuje rješenje Općinskog kaznenog suda u Z. o odbačanju optužnice, navodeći kako je postupak u kojem je kao svjedok iskazivao (ovdje) okrivljeni u tijeku, odnosno da u istom nije donesena pravomoćna presuda, pa i drugostupanjski sud nalazi da ispravno utvrđuje prvostupanjski sud da je osnovana sumnja dovedena u pitanje te je podizanje optužnice koja se zasniva na dokazima čije postojanje nije utvrđeno, preuranjeno.

---

⁵⁹ Rješenje Općinskog kaznenog suda u Z. 8. KOV-658/18-4 od 28. rujna 2018., str. 1-2.

⁶⁰ Državno odvjetništvo u ranije citiranoj odluci zauzima stav da je kaznena prijava za kazneno djelo davanja lažnog iskaza preuranjena jer je kazneni postupak u tijeku, odnosno nije donesena pravomoćna presuda, dok sudac istrage navodi da se odbija prijedlog za provođenje dokaznih radnji kao preuranjen jer je postupak pred Županijskim sudom u tijeku i nije donesena pravomoćna presuda.

⁶¹ Idem.

Naime, nije razvidno iz čega proizlazi zaključak da bi iskazivanje okrivljenika kao svjedoka u postupku na Županijskom sudu u O. bilo svjesno neistinito iskazivanje. To tim više jer se vjerodostojnost njegova iskaza ne može usporediti sa drugim dokazima jer postupak u kojem je iskaz dan još uvijek traje. Činjenični opis optužnice temelji se na iskazu svjedoka koji je dan u istrazi, pred jednom strankom u postupku, pred državnim odvjetnikom, gdje nisu bili pozvani ni nazočni branitelji okrivljenika te se stoga radi o nekonfrontiranom dokazu na kojem se ne može temeljiti sudska odluka kao odlučujućem dokazu, a upravo zastupnik optužbe zaključak o krivnji okrivljenika temelji na tome dokazu. ... Stoga, imajući u vidu da postupak koji se vodi pred Županijskim sudom u O. još uvijek traje, odnosno nije dovršen pravomoćnom presudom, ovaj drugostupanjski sud nalazi da u konkretnom slučaju ne postoje dokazi iz kojih se pouzdanim ukazuje postojanje dodatnog stupnja osnovane sumnje da bi okrivljeni svjesno neistinito iskazivao. Vodenje kaznenog postupka protiv bilo kojeg okrivljenika za kazneno djelo davanja lažnog iskaza koji bi bio dan u postupku koji još uvijek traje, a posebno kada se u tom postupku još uvijek izvode dokazi na raspravi, nužno bi, po logici stvari, utjecalo na sudsko vijeće u tom drugom postupku. Prema tome, niti jedan dokaz koji će sudsko vijeće ocjenjivati ne smije imati unaprijed utvrđen učinak koji bi obvezivao ili koji bi bio barem podoban da utječe na sud.

Dakle, optužnica je odbačena kao preuranjena na temelju čl. 355. st. 2. u svezi sa st. 1. t. 4. ZKP-a, odnosno jer nema dovoljno dokaza da je okrivljenik osnovano sumnjiv za kazneno djelo koje je predmet optužbe. Realitet kaznenog djela – njegova počinjenja i progona valja promatrati integralno, u materijalnim i procesnim aspektima. Iako je nedvojbeno da je temeljni oblik davanja lažnog iskaza dovršen u trenutku davanja iskaza, nisu ispunjene procesne pretpostavke da bi se djelo moglo utužiti. Ako je postupak pravomoćno obustavljen prije podnošenja optužnice, na zahtjev ovlaštenog tužitelja može se dopustiti obnova postupka ako se podnesu novi dokazi na temelju kojih se sud može uvjeriti da su se stekli uvjeti za ponovno pokretanje postupka (čl. 500. st. 1. ZKP-a).

4.5. Zastara kaznenog progona i zahtjev za obnovom postupka povodom pravomoćne presude za davanje lažnog iskaza

Promišljajući o progonu davanja lažnog iskaza, antipod preuranjenosti optužnice jest zastara kaznenog progona. Naime, ako treba čekati pravomoćnost prethodno započetkog postupka u kojem je okrivljenik i dao lažni iskaz, može se dogoditi da u međuvremenu nastupi zastara progona za davanje lažnog iskaza. Osobito kada je riječ o kompliciranim predmetima s više okrivljenika te u stvarima gospodarskog kaznenog prava. Budući da je za temeljni oblik davanja lažnog iskaza propisana kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina, zastara kaznenog progona nastupa nakon petnaest godina. Ako je prije proteka roka od petnaest godina donesena prvostupanjska presuda, zastara se produljuje za dvije godine (v. čl. 81. KZ-a). Iz Izvješća predsjednika Vrhovnog suda o stanju sudbene vlasti za 2019. godinu, odnosno analize starosne strukture predmeta županijskih sudova proizlazi da je u proteklom trogodišnjem razdoblju u strukturi neriješenih predmeta županijskih

sudova sve manje onih koji su stariji od sedam godina.⁶² U 2019. udio predmeta starijih od sedam godina u ukupnom broju neriješenih predmeta iznosio je 13 posto, dok je 2017. iznosio 15 posto.⁶³

S druge strane, netko tko je optužen, pa potom i osuđen zbog lažnog iskaza „mora čekati“ sa zahtjevom za obnovu kaznenog postupka dok osuđujuća presuda za davanje lažnog iskaza postane pravomoćna. Tako je rješenjem nadležnog županijskog suda iz 2013. dopuštena obnova pravomoćno dovršenog kaznenog postupka u kojem je optuženik proglašen krivim zbog počinjenja četiri kaznena djela silovanja te mu je izrečena kazna zatvora od tri godine i deset mjeseci. Obnova je naime dopuštena jer je oštećenica u ožujku 2013. pravomoćno osuđena zbog davanja lažnog iskaza. U obnovljenom postupku optuženi A. M. oslobođen je optužbe da je počinio kaznena djela silovanja te je oštećena R. I. Š. upućena s imovinsko-pravnim zahtjevom u parnicu. Protiv ove presude žalbu je podnio državni odvjetnik ističući kako je prvostupanjski sud trebao više cijeniti iskaz oštećenice dan u pravomoćnom postupku koji je prethodio obnovljenom postupku, a ne prihvatiti izmijenjeni iskaz oštećenice koji je nevjerodostojan, nelogičan i neuvjerljiv. Vrhovni sud u presudi I Kž 699/2018-4 od 7. veljače 2019., međutim, odbija žalbu kao neosnovanu i potvrđuje prvostupanjsku oslobađajuću presudu. Navodi kako je oštećenica izričito navela da su svi spolni odnosi između nje i optuženika bili dobrovoljni i da se nisu odvijali na silu ili uz prijetnju što je ranije iskazivala. Pojasnila je da je i ranije pokušala promijeniti iskaz, ali je ustuknula pri tome naumu kada je upozorena da za lažno svjedočenje može biti osuđena kaznom zatvora od pet do osam godina.

Navela je da je u ono vrijeme bila mlada, luda i zaljubljena te da nije bila svjesna posljedica koje mogu nastati za nju i optuženika. Izričito je rekla da nitko od nje nije tražio da promijeni iskaz, već je svoj iskaz promijenila dobrovoljno. Osim toga, nitko u obitelji nije znao što se ustvari dogodilo, samo je ponavljala priču i nije razmišljala o posljedicama, sve dok nije suprugu rekla što se točno dogodilo te ju je on posavjetovao da postupi po svojoj savjesti, napominjući joj da se svakom može dogoditi da pogriješi i da ne treba nitko stradati zbog njezine greške. Jedini razlog zbog čega je tada optuženika prijavila je bilo to što mu je htjela napakostiti.

Pored ovakvog iskaza, oštećena je dostavila i izjavu u kojoj je istaknula kako je sada konačno ispravila svoju pogrešku jer je priznala da je lažno svjedočila, pa da je zbog toga i osuđena, a za sve je preuzela odgovornost u cijelosti jer više nije mogla imati na savjesti činjenicu da je zbog njezine nepromišljenosti osuđen netko nečužan.⁶⁴

Bitno je drukčija situacija u sljedećem primjeru. Rješenjem VSRH broj I Kž 67/2018-7 od 6. studenog 2018. odbijena je žalba osuđenika podnesena protiv

---

⁶² Vrhovni sud Republike Hrvatske, Izvješće predsjednika Vrhovnog suda o stanju sudbene vlasti za 2019. godinu, Zagreb, travanj 2020., str. 67. Izvješće je dostupno na: http://www.vsrh.hr/custompages/static/HRV/files/Izvjesca/Statisticko_izvjesce_2019_%20stanje_sudbene_vlasti.pdf [3. V. 2020.].

⁶³ *Ibid.*

⁶⁴ U ovom je slučaju državni odvjetnik inzistirao, pozivajući se na odredbu čl. 149. st. 2. ZKP/08 da oštećenica podmiri troškove kaznenog postupka. Ali, kako je oštećenica pravomoćno osuđena zbog davanja lažnog iskaza, a ne lažnog prijavljivanja kaznenog djela te je optuženik u obnovljenom postupku oslobođen od optužbe, troškovi kaznenog postupka padaju na teret proračunskih sredstava.

rješenja županijskog suda kojim je odbačen zahtjev za obnovu kaznenog postupka u kojem je isti osuđen na kaznu zatvora u trajanju od dvadeset godina zbog počinjenog ubojstva. Osuđenik je zahtjev temeljio na tvrdnji kako je osuđen zbog lažnog iskaza svjedoka V. C., a dokaz ove tvrdnje nalazi u pravomoćnoj osudi svjedoka V. C. zbog kaznenog djela neovlaštene proizvodnje i prometa drogama. Međutim, kazneni se postupak sukladno odredbi čl. 501. st. 1. t. 3. ZKP-a, na koju se ujedno i poziva osuđenik u svome zahtjevu, može obnoviti u korist osuđenika ako se dokaže da je presuda utemeljena na lažnoj ispravi, snimci ili lažnom iskazu svjedoka, vještaka ili tumača. Pri tome se, a sukladno čl. 501. st. 2., mora pravomoćnom presudom dokazati da su ove osobe proglašene krivima za ta kaznena djela, osim ako se postupak protiv tih osoba ne može provesti jer su umrle ili postoje okolnosti koje isključuju kazneni progon protiv njih, kada zakon dopušta i drugi način dokazivanja njihova lažnog iskazivanja. Dakle, budući da svjedok V. C. nije umro, niti postoje okolnosti koje isključuju kazneni progon protiv njega, činjenica da je pravomoćno osuđen zbog drugog kaznenog djela (a ne davanja lažnog iskaza) bez značaja je za podneseni zahtjev za obnovu postupka.

5. ZAKLJUČAK

Analiza bića i progona kaznenog djela davanja lažnog iskaza ukazuje na važnost integralnog pristupa realitetu kaznenog djela. Taj integralni pristup podrazumijeva usklađeno vrednovanje materijalnih aspekata djela i procesnih pretpostavki te zahtjeva progona. Djelo mogu počiniti svjedok, vještak, prevoditelj, tumač i stranka u postupku osim okrivljenika. Djelo se može počiniti i šutnjom jer iskaz svjedoka mora biti *okolnosan, vjerodostojan i istinit*. Okrivljenik za razliku od svjedoka može i lagati u svome iskazu jer nije dužan iskazivati, pa nije dužan niti istinito iskazivati. Eventualnu laž iznimno je teško dokazati, posebno kada se iskaz odnosi na sjećanje o nekom događaju. Davanje lažnog iskaza je formalno kazneno djelo koje je dovršeno u trenutku kada je iskaz dan. To međutim ne znači, kao što bi se uobičajeno smatralo, da se kazneni progon za isto može pokrenuti nakon saznanja za počinjeno djelo te eventualno počinitelja. Ako je postupak u kojem je svjedok iskazivao i pri tome navodno počinio kazneno djelo davanja lažnog iskaza u tijeku, optužnica za ovo djelo moći će se podnijeti tek kada započeti kazneni postupak bude pravomoćno završen. Ako je pri tome optužnica (za davanje lažnog iskaza) ipak podnesena, te je postupak pravomoćno obustavljen, tzv. nepravna obnova postupka bit će dopuštena samo ako ovlašteni tužitelj podnese nove dokaze na temelju kojih se sud može uvjeriti da su se stekli uvjeti za ponovno pokretanje postupka. S druge strane, postoji opasnost da u iščekivanju pravomoćnog završetka kaznenog postupka u kojem je navodni lažni iskaz dan, nastupi zastara kaznenog progona za davanje lažnog iskaza. Pravilno utvrđeno činjenično stanje pretpostavka je donošenja pravične odluke. Ovaj se cilj ne može ostvariti ako svjedoci svjesno govore neistinu prilikom davanja iskaza. Takve bi odluke ugrožavale kako funkcioniranje pravosuđa, tako i povjerenje građana u pravosuđe.

POPIS LITERATURE

1. Bertel, C.; Schwaighofer, K., *Österreichisches Strafrecht, Besonderer Teil II*, Springer, Wien, New York, 2010.
2. Cvitanović, L. et al., *Kazneno pravo, Posebni dio*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2018.
3. Donatsch, A. (Hrsg.), *Schweizerisches Strafgesetzbuch und JStG*, Orell Füssli Verlag, 2010.
4. Fabrizy, E. E., *Strafgesetzbuch, Kurzkomentar*, Manzsche Verlags- und Univesitätsbuchhandlung, Wien, 2010.
5. Garačić, A., *Kazneni zakon u sudskoj praksi, Posebni dio*, Libertin, Rijeka, 2016.
6. Garačić, A.; Novosel, D., *Zakon o kaznenom postupku u sudskoj praksi I*, Libertin, Rijeka, 2018.
7. Horvatić, Ž.; Šeparović, Z. et al., *Kazneno pravo – Posebni dio*, Masmedia, Zagreb, 1999.
8. Horvatić, Ž.; Derenčinović, D.; Cvitanović, L., *Kazneno pravo, Opći dio 2*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2017.
9. Krapac, D., *Kazneno procesno pravo*, Knjiga prva: Institucije, Narodne novine, Zagreb, 2014.
10. Kurtović Mišić, A.; Krstulović Dragičević, A., *Kazneno pravo (Temeljni pojmovi i instituti)*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2014.
11. Lackner, K.; Kühl, K., *Strafgesetzbuch, Kommentar*, Verlag C.H. Beck, München, 2007.
12. Mrčela, M., „Kaznena djela protiv pravosuđa“, *HLJKPP*, Zagreb, vol. 10, br. 2/2003, str. 587-624.
13. Mrčela, M., *Svjedoci u kaznenom postupku: Ispitivanje svjedoka kao dokazna radnja*, Narodne novine, Zagreb, 2012.
14. Pavlović, Š., *Kazneni zakon*, Libertin naklada, Rijeka, 2015.
15. Pezo, V. (gl. urednik), *Pravni leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb.
16. Šonje, J. (gl. urednik), *Rječnik hrvatskog jezika*, Hrvatski leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2000.
17. Tomašević, G.; Krapac, G.; Gluščić, S., *Kazneno procesno pravo*, Narodne Novine, Zagreb, 2005.
18. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Izvješće predsjednika Vrhovnog suda o stanju sudbene vlasti za 2019. godinu, Zagreb, travanj 2020, dostupno na:
19. http://www.vsrh.hr/custompages/static/HRV/files/Izvjesca/Statisticko_izvjesce_2019_%20stanje_sudbene_vlasti.pdf.
20. Statističko izvješće Državnog zavoda za statistiku 1551 Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2014.
21. Statističko izvješće Državnog zavoda za statistiku 1576 Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2015.

22. Statističko izvješće Državnog zavoda za statistiku 1605 Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2016.
23. Statističko izvješće Državnog zavoda za statistiku 1627 Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2017, 1650 Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2014.

Popis citiranih sudskih odluka

1. *Općinski sud u Osijeku*, presuda K-845/2012 od 29. ožujka 2013.
2. *Općinski sud u Zagrebu*, presuda K-810/16 od 10. studenoga 2016.
3. *Općinski kaznenog suda u Z.*, rješenje 8. KOV-658/18-4 od 28. rujna 2018.
4. *Županijski sud u Osijeku*, presuda K-57/2006-224 od 25. veljače 2010.
5. *Županijski sud u Zagrebu*, presuda Kž-446/15 od 2. lipnja 2015.
6. *Županijski sud u Z.*, rješenje 12 Kv II-1392/2018-2, Kov-658/2018 od 27. studenoga 2018.
7. *Županijski sud u Puli – Pola*, presuda Kž-413/16 od 3. svibnja 2017.
8. *Županijski sud u Slavonskom Brodu*, presuda 20 Kž-30/2018-4 od 26. veljače 2018.
9. *Županijski sud u Zagrebu*, presuda 2Kž-104/2019-3 od 5. ožujka 2019.
10. *Županijski sud u Zagrebu*, rješenje 12 Kv II-1392/2018-2 od 27. studenoga 2018.
11. *Vrhovni sud Republike Hrvatske*, presuda I Kž-1046/10-6 od 11. veljače 2012.
12. *Vrhovni sud Republike Hrvatske*, rješenje II-4 Kr 37/2018-4 od 14. lipnja 2018.
13. *Vrhovni sud Republike Hrvatske*, rješenje II-4 Kr 63/2018-5 od 27. rujna 2018.
14. *Vrhovni sud Republike Hrvatske*, rješenje I Kž 67/2018-7 od 6. studenoga 2018.
15. *Vrhovni sud Republike Hrvatske*, rješenje II-4 Kr 86/2018-4 od 22. studenoga 2018.
16. *Vrhovni sud Republike Hrvatske*, presuda I Kž 699/2018-4 od 7. veljače 2019.

A FALSE TESTIMONY VS. RIGHT TO FORGET: ARE WITNESSES ENTITLED TO FORGET AND MISTAKE IN CRIMINAL PROCEEDINGS?

The intriguing legal issues prompted by the decisions of the competent courts in 2018 engaged scientific curiosity in the analysis of the criminal offense of false testimony. The aim of the paper was to clarify who and when can commit this offense, whether it can be committed by silence, when is the offence completed, how to prove a lie, how statute of limitations affects the effective processing of this offense. The analysis of the nature and persecution of the criminal offense of false testimony indicates the importance of an integral approach to the reality of the criminal offenses. The offense may be committed by a witness, expert witness, translator, interpreter and a party to the proceedings other than the defendant. The offence can also be committed by silence, because the testimony of the witness must be circumstantial, credible and true. Unlike witnesses, the defendant can lie in his testimony because he is not obliged to testify, so he is not obliged to testify truthfully. A possible lie is extremely difficult to prove, especially when the statement refers to the memory of an event. False testimony is a formal criminal offense that is completed at the time the testimony is given.

Key words: *false testimony, witness, criminal proceedings, sports, dismissal of indictment*